

Energidepartementet

HØRINGSUTTAELSE OM ENERGIEFFEKTIVISERINGS-DIREKTIVET FRA EU

Innledning

Vi viser til høring av denne saken og avgir herved en uttalelse.

Forslaget til nytt energieffektiviseringsdirektiv (EED III) er merket som EØS-relevant fra EU-kommisjonens side.

Direktivet har mange viktige prinsipper og viktige mål som bør reflekteres i norsk regelverk, uavhengig av om direktivet vurderes som EØS-relevant. Innføringen av direktivet vil forsterke presset på myndigheter og virksomheter med høyt energiforbruk til å effektivisere energibruken. Krav om rapportering vil bidra til dette.

Energidepartementet bør umiddelbart starte prosessen med nødvendig tilpasninger i norsk regelverk for å oppfylle Energieffektiviseringsdirektivet. Dette vil samtidig være en helt nødvendig konkretisering av regjeringens handlingsplan for energieffektivisering. Det er behov for å definere tiltak og virkemidler som trengs for å nå mål om energieffektivisering og energisparing.

Om ikke alle muligheter for å realisere potensialet for energieffektivisering er iverksatt, vil det gi ytterligere utfordringer til kontroversielle utbygginger av ny kraft.

Bindende mål for effektivisering

Bindende mål for effektivisering er avgjørende viktig for å kunne angi retning og styrke på tiltak, vurdere virkning og justere tiltak som trengs for å nå målet. Mål må imidlertid være entydige og enkelt etterprøvbare. Erfaringer med ulike definisjoner av målet om 10 TWh besparelse i bygg innen 2030 er eksempel der dette ikke har fungert. Naturvernforbundet mener at en kombinasjon av krav, informasjon/veiledning og økonomisk støtte i form av tilskudd eller lån må tas i bruk for å utløse potensialet for energieffektivisering og energisparing.

Det foreslåtte målet fra Handlingsplanen for energieffektivisering om å redusere forbruket av strøm med 10 TWh er viktig. Energieffektiviseringsdirektivet vil bidra til at dette innfris.

Prinsippet om «energieffektivisering først»

Prinsippet om «energieffektivisering først» er det viktigste virkemiddelet for samtidig å kunne nå både klima- og naturmål. Dette prinsippet er også framhevet av IEA i sin «Net Zero»-rapport fra 2021 og rapporten fra IRENA og IEA på oppdrag fra G 20 i 2017.

Prinsippet er godt illustrert i rapporten fra Klimautvalget 2050 med UFF-pyramiden (unngå – flytte – forbedre). I implementering av prinsippet om «energieffektivisering først» må dette ligge til grunn.

To eksempler:

- Norge har god framgang i å forbedre energieffektiviteten med en kraftfull overgang til elektriske biler. Dette representerer en forbedring. Samtidig har elbilfordelene bidratt til flere og større bilder, som brukes mer. Og det har vært en storstilt utbygging av veinettet som tilrettelegger for mer biler og høyere fart. Dette i sum bidrar til å motvirke energibesparelsen oppnådd ved forbedringen. Innsatsen for å unngå transport behov og flytte transport behov til mer effektive former er oversett.
- Kraftnettet oppgraderes og gjøres mere effektivt med reduserte tap i nettet, noe som altså er en forbedring. Ved begrensninger i nettkapasitet er ikke nettselskapene gitt mulighet til å benytte energieffektivitet-først-prinsippet. Med en slik mulighet ville nettselskapene kunne vurdere tiltak og investering i redusert forbruk hos sluttbrukere som alternativ til utbygging av nytt nett.

Energieffektivisering-først-prinsippet bør også anvendes for å redusere energiforbruket i industrien. Det bør stilles krav om energieffektivisering til bedrifter som er omfattet av CO₂-kompensasjonsordningen. Forurensningsloven bør også benyttes for å sette krav til energieffektive teknologier for virksomheter som har utslippstillatelse. Energikommisjonen har anslått et potensial for energisparing på 1–5 TWh i industrien innen 2030.

Direktivets krav til analyser og kost/nytte-vurderinger som må gjennomføres før investeringsvedtak kan fattes, vil føre til at mange energisløsende prosjekter ikke blir iverksatt. Eksempler kan være datasentre og batterifabrikker som ikke utnytter overskuddsvarmen. Men krav om analyser må følges opp med virkemidler, for eksempel at statlige myndigheter må kunne reise innsigelse mot lokaliseringer som ikke legger opp til god energiutnyttelse.

Videre mener vi at energioppfølgingsystem bør pålegges alle bygg og virksomheter med forbruk større enn 100 000 kWh per år (NS 50001).

NVEs rolle som koordinerende organ må styrkes for at hele virkemiddelapparatet skal tas i bruk på tvers av de ulike sektorene og ulike myndigheters ansvarsområder. NVE bør også ha hovedansvaret for å analysere framtidige behov for tilgang til kraft der vurdering av bidrag fra energieffektivisering må inngå.

Energieffektivisering som selvstendig energikilde

Det er viktig at direktivet fastslår at energieffektivisering er en selvstendig energikilde som skal ha samme konkurransevilkår som andre energikilder. I debatten om kraftbehov er det mange som tar med at det er tilgang på kraft som etterspørres, ikke nødvendigvis at mer kraft må bygges ut. Direktivet krever at energieffektivisering som energikilde skal vurderes i politiske beslutninger og i investeringsvedtak på mer enn 1 milliard kroner generelt og for mer enn 1,75 milliard for investeringer innen transport. Siden direktivet er et minimumsdirektiv, foreslår Naturvernforbundet at disse økonomiske tersklene settes lavere.

Sterkere krav til offentlig sektor

Naturvernforbundet støtter krav til raskere innføring av energieffektivisering i offentlig sektor. Dette gjelder ikke minst offentlige bygg. Det bør rettes en særskilt innsats mot de dårligste byggene. Investeringer bør vris fra nybygg til vedlikehold og oppgradering av eksisterende bygg. Det bør innføres tidsfrister for utfasing av de dårligste energiklassene for eide og leide offentlige bygg.

Energispareplikt

Naturvernforbundet støtter kravet om en tallfestet energispareforpliktelse for hele økonomien. For å nå målet om å begrense global oppvarming til 1,5 grader har IEA i sin rapport pekt på at energiintensiteten globalt må reduseres med 4 prosent per år, en tredobling av dagens forbedring. Norge må følge opp dette.

Utnyttelse av overskuddsvarme

I Norge er det estimert et potensiale på om lag 20 TWh med ubenyttet overskuddsvarme. I tillegg er det stadig nye etableringer av energiintensive virksomheter med betydelig kraftbehov og tilhørende overskuddsvarme, som for eksempel datasentre.

Alle nyetableringer må ha krav til utnyttelse av overskuddsvarme. Mulighet til å utnytte overskuddsvarme må være en viktig lokaliseringsfaktor.

Informasjon og sårbare grupper

Naturvernforbundet mener det er stort rom for bedre informasjon til sluttbrukere om energieffektiviseringstiltak.

Vi støtter også intensjonen om at det må være tiltak spesielt rettet mot sårbare grupper og lavinntektsgrupper. Forbruket og potensialet for sparing er størst i hos høyinntektsgrupper og vanlig forbrukere, men behovet for økonomisk støtte er spesielt stort hos lavinntektsusholdninger som ikke har samme mulighet til å investere i energibesparende løsninger.

Enovas støtte til småhus, som står for 50 prosent av energibruk i bygg, er motivert av introduksjon av ny teknologi og markedsintroduksjon. Dette treffer kun husholdninger som er godt orientert om markedsforhold, og som har betydelige mulighet til å investere i nye løsninger.

For å støtte lavinntektsusholdninger er det nødvendig med støtte til bruk av kjent og moden teknologi, tilsvarende det nå gjøres for borettslag og yrkesbygg. Energidepartementets forslag som nylig var ute på høring, inneholdt gode forbedringer til energimerkeordningens tiltaksplan. For at dette skal kunne brukes som basis for tilskudd, må energimerking ved salg av småhus gjøres av bygningskyndige. Dette kan gjøres av samme person som lager tilstandsrapport og trenger dermed ikke påføre betydelige ekstra kostnader. Se [Naturvernforbundets høringsinnspill til endringer i energimerkeordningen](#).

Det fins over 400 000 utleieboliger i Norge. Her er utfordringene med investering i langsiktige energieffektiviseringstiltak spesielt store. I tråd med energieffektivisering-først-prinsippet ønsker Naturvernforbundet utvikling av tiltak for utleieboliger og husholdninger med kort tidshorisont. Dette kan gjøres ved å gi nettselskapene mulighet til å yte lån til sluttbruker-energieffektiviseringstiltak (som

for eksempel en varmepumpe) med nedbetaling over nettleie. Ved at både tiltaket med besparelse på strømregningen og nedbetalingen over nettleie følger målepunktet, vil lønnsomme tiltak gi besparelse for beboerne fra første dag. Ved flytting eller ny leieboer vil besparelse og betalingsforpliktelse følge måleren og ikke beboeren.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Truls Gulowsen', is positioned above the printed name. The signature is fluid and cursive.

Truls Gulowsen
leder